

Raadsfractieleden, Raadscommissie Werk & Inkomen
Wethouder Mattias Gijsbertsen

Onderwerp:
Reactie Cliëntenraad op de notitie
'invoering Participatiewet in de gemeente Groningen'.

datum: 5 september 2014

Inleiding.

In principe gaat de Cliëntenraad uit van de dwingende politieke besluitvorming zoals die is vastgelegd in het Sociaal Akkoord tussen Kabinet, Vakbonden en Werkgeversorganisaties. Het lijkt misschien "logisch" dat in het Groningse Coalitieakkoord met een ondernemersgeoriënteerde aanpak wordt ingezet op herstel, vernieuwing en uitbreiding van de werkgelegenheid in 'de economische motor van Noord Nederland', maar daarbij moet beslist worden aangetekend dat er voor 'de politiek' op dit terrein en op middellange termijn maar een zéér beperkte rol is weggelegd.

Om die reden zal het gemeentelijk sociaal beleid zich vooral moeten richten op de nadelige gevolgen voor de onderkant van het "twee gezichten"-beleid zoals in het Coalitieakkoord 'Voor de verandering' is uitgewerkt. Uitgaande van de zogenaamde 'Veranderagenda' en de 'Veranderopgave van € 10 miljoen', presenteert de Cliëntenraad dan ook een reeks kritische punten en alternatieve voorstellen voor wat betreft de "Invoering van de participatiewet in de gemeente Groningen".

In dit document worden, kortgezegd, twee mogelijkheden gepresenteerd:

- a.) het creëren van kansen op de arbeidsmarkt (garantiebanen, onderwijs, stages, vrijwilligerswerk, werken met behoud van uitkeringen) en
- b.) de door WWB-ers te leveren bijdrage aan de samenleving in de vorm van "een tegenprestatie".

Daartegenover staat een verregaande herziening van de rechten en plichten van de WWB-burger, zoals bijvoorbeeld de kostendelersnorm, de individuele inkomenstoelag en de uniformering van sancties.

1. De tegenprestatie.

De Cliëntenraad waardeert het dat het College in het kader van de invoering van de participatiewet stelt dat een verplichte tegenprestatie niet aan de orde is. Met dit besluit is ons inziens terecht afstand genomen van "onredelijke dwang", mede gezien de onderzoeksresultaten van het Bureau Onderzoek & Statistiek dat 54% van de WWB-ers al vrijwilligerswerk doet. Tegelijkertijd blijft de grote 'onbekende' waar de ongeveer 12.000 'tegenpresteerders' een relevante prestatie zouden kunnen realiseren.

Tegenstrijdig aan het voorgaande stelt het College "Te overwegen om de (individuele) inkomenstoelag te verbinden aan het leveren van een maatschappelijk bijdrage, waarbij groepen worden beloond die maatschappelijk actief zijn". Met het inzetten van dit instrument, nota bene onderdeel van het minima beleid, wordt zodoende alsnog een sanctie ingevoerd die er, logischerwijs, toe zal leiden dat mensen die geen zinvolle activiteit kunnen vinden hun 'armoede-inkomenstoelag' kwijtraken.

Verder is de Cliëntenraad, in relatie met het ‘niet verplichte karakter’ van de tegenprestatie, ook bezorgd over de uitwerking van 4, in sanctierichting oplopende communicatiegesprekken, zoals gepresenteerd in de zogenaamde ‘Werkwijzer tegenprestatie’:

- 1.) evenwichtige communicatie (naleven),
- 2.) normatieve communicatie (niet naleven),
- 3.) educatieve communicatie (overtreedt per ongeluk) en
- 4.) dreigende communicatie (overtreedt bewust).

De invoering van deze ‘glijdende schaal aan mogelijkheden om de uitkering te sanctioneren/te korten’, lijkt ons, met uitzondering van nummer 4, in de context van vrijwilligerswerk volstrekt ongewenst.

Het is de Cliëntenraad volkomen onduidelijk op welke manier en binnen welke termijn de units Werk, Inkomensdienstverlening en Maatschappelijke Participatie het totale bestand aan WWB-ers, Wajongers en SW-ers zal kunnen beoordelen op de door hen mogelijk te leveren tegenprestatie. De grote vraag is nu wat er in ‘de tussentijd’ gaat gebeuren met de relatie tussen uitkering en tegenprestatie. De vragen die hierbij opkomen zijn:

- Wat zijn de kenmerkende, minimale criteria – neer te leggen in een verordening - om te voldoen aan vrijwilligersactiviteiten?
- Hoeveel uur in de week moet de bijstandsgerechtigde deze activiteiten verrichten?
- In hoeverre krijgen zij begeleiding en door welke organisatie?
- Zijn zij verzekerd en krijgen ze reiskostenvergoeding?
- Wie ziet er op toe dat hier geen sprake is van verdringing op de arbeidsmarkt, geen concurrentievervalsing plaatsvindt?

2. Kostendelersnorm.

Met de invoering van de kostendelersnorm lijkt de kortgeleden ingetrokken “huishoudinkomenstoets” weer helemaal terug. Samengestelde huishoudens zullen door deze maatregel een belangrijk deel van hun inkomsten verliezen. Mogelijk zullen hierdoor betalingsproblemen, schulden en gespannen (gezins)verhoudingen ontstaan. Beschikt de gemeente over mechanismen om deze problemen vervolgens op te lossen?

3. Individuele inkomenstoelage.

We waarderen het dat het College bij deze ombouw van langdurigheidstoelage naar individuele inkomenstoelage op dezelfde manier wil vormgeven en de toeslagen op het gelijke niveau blijven. Tegelijkertijd haalt het college dit voornemen weer onderuit, door bij het niet leveren van een tegenprestatie deze toeslag weer te willen intrekken. De Cliëntenraad heeft grote bezwaren tegen deze ‘onlogische’ koppeling van de tegenprestatie en de individuele inkomenstoelage (voorheen LDHT), mede gezien het feit dat deze toeslag simpelweg opgaat aan ‘buitengewone en onbetaalbare kosten’, zoals bijvoorbeeld de eigen bijdrage in de zorg, onvoorziene reiskosten, vervanging van huishoudelijke artikelen of een gestolen fiets, hogere energiekosten, etc. etc. Ons inziens staat deze maatregel op een indirecte manier gelijk aan een financieel dwangmiddel om mensen te straffen in het geval hun ‘tegenprestatie’ als onvoldoende wordt bestempeld.

Tot slot denken wij dat de overgang van langdurigheidstoelage naar de individuele inkomenstoelage een dure en langdurige operatie wordt, omdat alle WWB-gerechtigden individueel getoetst zullen moeten worden.

4. Hervorming kinderregeling per 1 januari 2016

Volgens de plannen gaat de 20% toeslag van alleenstaande ouders in de WWB naar het kindgebonden budget. Dit betekent op jaarbasis een inkomensderving van 530 euro: wat denkt de gemeente te doen als dit voor de ouder problematische gevolgen heeft?

5. Garantiebanen

De Cliëntenraad vindt het een goede zaak dat de gemeente zich volledig wil inzetten voor de afspraken die gemaakt zijn in het Sociaal Akkoord. De vraag is waar de gemeente in de arbeidsregio Groningen de voorgenomen 5500 garantiebanen denkt te kunnen realiseren in 2026, mede gezien de chronische werkloosheid in de regio.

Hoeveel garantiebanen is de gemeente in dit verband voornemens binnen de eigen organisatie te realiseren/creëren, ook mede gezien de geldende personeelsstop voor het ambtenarenapparaat? Zullen mogelijk gerealiseerde garantiebanen vallen onder de gemeentelijke CAO?

Tot slot: welke middelen wil de gemeente inzetten ter ondersteuning van de garantiebanen?

Het is aan het UWV om de indicatie te stellen of iemand in aanmerking komt voor een garantiebaan. In de verordening moet vervolgens worden vastgesteld voor wie en op welke manier ze loonkostensubsidies, no-risk polissen en begeleiding inzetten en hoe ze de loonwaarde gaat meten.

Tot slot: kan de gemeente al indicaties geven over de concrete invulling van deze banen?

6. Beschut werk

Het is aan de UWV om de indicatie te stellen of iemand in aanmerking komt voor beschut werk. Vervolgens is het aan de gemeente of de door de UWV geïndiceerde voor beschut werk in aanmerking komt. Leidt dit niet tot een dubbele keuring?

Vervolgens: kan de betrokken persoon – en bij wie – bezwaar aantekenen als beide indicaties in strijd met zijn elkaar?

Tot slot: waar en hoeveel beschutte werkplekken denkt de gemeente te kunnen realiseren?

7. Participatiebanen

De werkzaamheden door uitkeringsgerechtigden in participatiebanen, waar productie geleverd wordt zonder dat er sprake is van doelgerichte toeleiding naar regulier werk of die slechts leiden naar een certificaat of diploma, dragen niet bij aan het bevorderen van perspectief op betaald werk. De Cliëntenraad is van mening dat regulier werk beloofd hoort te worden. Het werk dat bijstandsgerechtigden uitvoeren in participatiebanen vertoont ook alle kenmerken van een normale arbeidsovereenkomst met uitzondering van het kenmerk loon: er is sprake van een gezagsverhouding, men moet aanwijzingen van de werkgever opvolgen (versus sanctie) en men moet een persoonlijke prestatie verrichten.

Een aantal begrippen uit de WWB dient in de verordening van de gemeente nader ingekaderd te worden, zoals bijvoorbeeld ‘wat is beperkt in omvang en tijd’ in de tegenprestatie, hoe wordt ‘additioneel’ gedefinieerd, hoelang mag werken zonder regulier loon en CAO ingezet worden? De kernvraag daarbij is: wanneer is er sprake van verdringing van regulier werk?

8. Uniformering van sancties c.q. arbeidsverplichtingen.

Wij kunnen ons vinden in het uitgangspunt van het College dat de gemeente terughoudend is met het opleggen van maatregelen, omdat de financiële gevolgen voor de burgers groot kunnen zijn: “We streven er daarom naar om het opleggen van een sanctie zoveel mogelijk te voorkomen door op andere manieren te bewerkstelligen dat mensen zich inspannen om aan het werk te gaan”.

Hoe het College dit concreet meent te kunnen bereiken is echter onduidelijk. Dit mede omdat het College, uiteindelijk, wél bereid zegt te zijn sancties op te leggen, ondanks dat het middel erger is dan de kwaal.

De Cliëntenraad is van mening dat met sancties het gevaar van beroep op schuldhulpverlening en andersoortige problemen groter wordt. Een ieder weet immers dat er in Groningen en omstreken, alsook in de rest van Nederland, bij lange na niet genoeg banen zijn om ook met optimale inspanning van de WWB-ers en inzet van de beschikbare middelen slechts een zeer klein deel van de Groningse WWB-populatie aan regulier werk zal kunnen komen. In dit kader zijn sancties voor mensen die geen perspectief op werk hebben dan ook geen optie in de ogen van de Cliëntenraad.

De Cliëntenraad Groningen

John Wind
(voorzitter)